

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

שמות פרק טו'

(טז) תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו פאָבן עד יעבר עמך יהוה עד יעבר עם זו קניית: (טז) תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו פאָבן עד יעבר עמך יהוה עד יעבר עם זו קניית: (טז) תפיל עליהון אימתא ונדחלתא בסגי תקפד ישקוון כאבנא עד דיעבר עמך יי ית ארנונא עד דיעבר עמא דנו די פרקתא ית ירדנא:

(יז) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידיך: (יז) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידיך: (יז) תעלנון ותשרנון בטורא דאחסנתך אתר מתקו לבית שכתך אתקנתא יי מקדשא יי אתקנהי ידיך:

(יח) יהוה ימלך לעלם ועד: (יח) יהוה ימלך לעלם ועד: (יח) יי מלכותיה קאם לעלם ולעלמי עלמיא:

(יט) פי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עליהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: (יט) פי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עליהם את מי הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים: (יט) ארי עלו סוסות פרעה ברתכוהי ובפרשוהי בימא ואתיב יי עליהון ית מי ימא ובני ישראל הליכו ביבשתא בגו ימא:

(כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת: (כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפים ובמחלת: (כ) ונסיבת מרים נביאתא אחתיה דאהרן ית תפא בידה ונפקו כל נשיא בתרהא בתפיו ובחנגיו:

(כא) ותען להם מרים שירו ליהוה כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: (כא) ותען להם מרים שירו ליהוה כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: (כא) ומעניא להון מרים שבו וואדו קדם יי ארי אתגאי על גותניא וגאותא דיליה היא סוסיא ורכביה רמא בימא:

(כב) ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים: (כב) ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים: (כב) ואטיל משה ית ישראל מימא דסוף ונפקו למדברא דחגרא ואזלו תלתא יומין במדברא ולא אשכחו מיא:

(כג) ויבאו מרתה ולא יכלו לשותת מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה: (כג) ויבאו מרתה ולא יכלו לשותת מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה: (כג) ואתו למרה ולא יכלו למשתי מיא ממרה ארי מרירין אנון על כן קרא שמה מרה: (כד) וילנו העם על משה לאמר מה נשתה: (כד) וילנו העם על משה לאמר מה נשתה: (כד) ואתרעמו עמא על משה למימר מה נשתה:

(כה) ויצעק אל יהוה ויורהו יהוה עץ וישלף אל המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו: (כה) ויצעק אל יהוה ויורהו יהוה עץ וישלף אל המים וימתקו המים שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו: (כה) וצלי קדם יי ואלפיה יי אעא ורמא למיא ובסימו מיא תמן גור ליה קים ודיו ותמן נשיה:

(כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול יהוה אלהיך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני יהוה רפאך: (כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול יהוה אלהיך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רַפָּאָה: (כו) וְאָמַר אִם קִבַּלְתָּ תִּקְבַּל לְמִימְרָא דַּיְי אֱלֹהֶיךָ וְדַכְשֵׁר קְדֻמוּהֵי תַעֲבֹד וְתִצִּית לְפָקֻדוּהֵי וְתִשָּׂר כָּל קִימוּהֵי כָּל מַרְעִין דִּי שׁוּיְתֵי בְּמַצְרַיִם לֹא אֲשׁוּנֹן עֲלֶיךָ אֲרִי אֲנָא יְי אֲסָף:

(כז) וַיִּבְאוּ אֵילֶמָּה וְשָׁם שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תַּמְרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם: (כז) וַיִּבְאוּ אֵילֶמָּה וְשָׁם שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה עֵינַת מַיִם וְשִׁבְעִים תַּמְרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם עַל הַמַּיִם: (כו) וְאָתוּ לְאֵילִם וְתַמּוּ תַרְי עֶשֶׂר מְבוּעֵין דְּמִין וְשִׁבְעֵין דְּקִלְיוֹ וְשָׂרוּ תַמּוּ עַל מַיָּא:

טז (א) וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיִּבְאוּ כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר סִין אֲשֶׁר בֵּין אֵילִם וּבֵין סִינֵי בַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנַי לְצֵאתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (א) וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיִּבְאוּ כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר סִין אֲשֶׁר בֵּין אֵילִם וּבֵין סִינֵי בַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנַי לְצֵאתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (א) וְנִסְלוּ מֵאֵילִם וְאָתוּ כָּל כְּנֶשֶׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִדְבָּרָא דְּסִין דִּי בֵין אֵילִם וּבֵין סִינֵי בַחֲמֹשֶׁת עֶסְרָא יוֹמָא לְיִרְחָא תְּנִינָא לְמַפְקֵהוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם: (ב) וַיִּלְיֹנוּ {וַיִּלְוֹנוּ} כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר: (ב) וַיִּלְיֹנוּ {וַיִּלְוֹנוּ} כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר: (ב) וְאִתְרַעְמוּ כָּל כְּנֶשֶׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּרָא:

(ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתָנוּ בְּיַד יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתָנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַת יָמִים הוֹצֵאתֶם אֶתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעֵב: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתָנוּ בְּיַד יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתָנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַת יָמִים הוֹצֵאתֶם אֶתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעֵב: (ג) וַאֲמַרוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹי דְּמִיתָנָא קְדָם יְי בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם כִּד הוּינָא יִתְבִּין עַל דְּוִדִּי בְּסָרָא כִּד הוּינָא אֶכְלִין לְחֵמָא וְשִׁבְעִין אֲרִי אֲפִקְתוּן יִתְנָא לְמִדְבָּרָא דְּדִין לְקִטְלָא יִת כָּל קָהָלָא דְּדִין בְּכַפְנָא:

(ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וּלְקִטּוֹ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנִסְנוּ הַיּוֹלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא: (ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וַיֵּצֵא הָעָם וּלְקִטּוֹ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לְמַעַן אֲנִסְנוּ הַיּוֹלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם לֹא: (ד) וַאֲמַר יְי לְמֹשֶׁה הָא אֲנָא מְחִית לְכוּן לְחֵמָא מִן שָׁמַיָא וַיִּפְקֹוּ עֲמִיא וַיִּלְקִטּוּן פְּתָגִם יוֹם בְּיוֹמֵיהָ כִּדִּיל דְּאֲנִסְנוּן הִיִּחְכוּן פְּאוּרִיתִי אִם לֹא:

(ה) וְהָיָה בַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי וְהַכִּינּוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֹאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקִטּוּ יוֹם יוֹם: (ה) וְהָיָה בַיּוֹם הַשֵּׁשִׁי וְהַכִּינּוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֹאוּ וְהָיָה מִשְׁנֵה עַל אֲשֶׁר יִלְקִטּוּ יוֹם יוֹם: (ה) וַיְהִי כַּיּוֹמָא שְׁתַּיתָּהָ וַיִּתְקַנוּן יִת דִּיִּתְחוּן וַיְהִי עַל חַד תְּרִין עַל דִּילְקִטּוּן יוֹם יוֹם:

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֵתֶם כִּי יְהוָה הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲרֹב וַיִּדְעֵתֶם כִּי יְהוָה הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ו) וַאֲמַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַמְשָׂא וְתִדְעוּן אֲרִי יְי אֲפִיק יִתְכוּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

(ז) וּבִקֶּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְהוָה בְּשָׁמְעוּ אֶת תְּלַנְתִּיכֶם עַל יְהוָה וְנַחְנוּ מָה כִּי תִלְוֵנוּ {תִּלְוֵנוּ} עֲלִינוּ: (ז) וּבִקֶּר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יְהוָה בְּשָׁמְעוּ אֶת תְּלַנְתִּיכֶם עַל יְהוָה וְנַחְנוּ מָה כִּי תִלְוֵנוּ {תִּלְוֵנוּ} עֲלִינוּ: (ז) וּבְצַפְרָא וְתַחֲזוּן יִת יְקָרָא דַּיְי כִּד שְׁמִיעַ {קְדֻמוּהֵי} יִת תְּרַעְמוּתְכוּן עַל מִימְרָא דַּיְי וְנַחְנָא מָה אֲרִי אִתְרַעְמֵתוּן עֲלֵנָא:

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לָכֶם בְּעֲרֹב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלָחֶם בְּבִקֶּר לְשִׁבְעַת יָמִים יְהוָה אֶת תְּלַנְתִּיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מְלִינִם עֲלָיו וְנַחְנוּ מָה לֹא עֲלִינוּ תְּלַנְתִּיכֶם כִּי עַל יְהוָה: (ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּתַת יְהוָה לָכֶם בְּעֲרֹב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלָחֶם בְּבִקֶּר לְשִׁבְעַת יָמִים יְהוָה אֶת תְּלַנְתִּיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מְלִינִם עֲלָיו וְנַחְנוּ מָה לֹא עֲלִינוּ תְּלַנְתִּיכֶם כִּי עַל יְהוָה:

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

(ח) ואמר משה בדיתו יי לבון ברמשא בסדא למיכל ולחמא בצפרא למסבע בודשמיעו קדם יי ית תרעמותכון די אתון מתרעמין עלוהי ונחמא מא לא עלנא תרעמותכון אלהו על מימרא דיי:

(ט) ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני יהוה פי שמוע את תלנתיכם: (ט) ויאמר משה אל אהרן אמר אל כל עדת בני ישראל קרבו לפני יהוה פי שמוע את תלנתיכם: (ט) ואמר משה לאהרן אמר לכל כנשתא דבני ישראל קריבו קדם יי ארי שמיעו קדמוהי ית תרעמותכון:

(י) ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד יהוה נראה בענני: (י) ויהי כדבר אהרן אל כל עדת בני ישראל ויפנו אל המדבר והנה כבוד יהוה נראה בענני: (י) והנה כד מליל אהרן עם כל כנשתא דבני ישראל ואתפניו למדברא והא יקרא דיי אתגלי בעננא:

(יא) וידבר יהוה אל משה לאמר: (יא) וידבר יהוה אל משה לאמר: (יא) ומליל יי עם משה למימר:

(יב) שמעתי את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבועו לחם וידעתם כי אני יהוה אלהיכם: (יב) שמעתי את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבועו לחם וידעתם כי אני יהוה אלהיכם: (יב) שמיע קדמי ית תרעמת בני ישראל מליל עמהון למימר בין שמישא תיכלון בסדא ובצפרא תשבועו לחמא ותדעון ארי אנא יי אלהכון:

(יג) ויהי בערב ותעל השלל ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה: (יג) ויהי בערב ותעל השלל ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה: (יג) והוה ברמשא וסליקת סליו וחפת ית משריתא ובצפרא הות נחתת טלא סחור סחור למשריתא:

(יד) ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחספס דק כפפר על הארץ: (יד) ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחספס דק כפפר על הארץ: (יד) וסליקת נחתת טלא והא על אפי מדברא דעדק מקלח דעדק כגיר כגלידא על ארעא:

(טו) ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה: (טו) ויראו בני ישראל ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אלהם הוא הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה: (טו) וחזו בני ישראל ואמרו גבר לאחיהי מנא הוא ארי לא ידעו מה הוא ואמר משה להון הוא לחמא דיהב יי לבון למיכל:

(טז) זה הדבר אשר צוה יהוה לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו: (טז) זה הדבר אשר צוה יהוה לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת מספר נפשתיכם איש לאשר באהלו תקחו: (טז) דין פתגמא די פקיד יי לקוטו מניה גבר לפום מיכליה עמרא לגלגלתא מננו נפשתיכון גבר לדי במשכניה תסבון:

(יז) ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעיט: (יז) ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעיט: (יז) ועבדו כן בני ישראל ולקטו דאסגי ודאזער:

(יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו: (יח) וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו: (יח) וכלו בעמרא ולא אותר דאסגי ודאזער לא חסיר גבר לפום מיכליה לקטו:

(יט) ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר: (יט) ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר: (יט) ואמר משה להון אנש לא ישאר מניה עד צפרא:

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

(ב) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּזְתְּרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וַיִּרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֹשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: (ב) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּזְתְּרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וַיִּרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֹשׁ וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: (ג) וְלֹא קִבְּלוּ מִן מֹשֶׁה וְאֶשְׁרֵי גִבְרִיא מִנִּיחָה עַד צַפְרָא וְרַחֵשׁ רִיחֶשׂא וְסָרִי וְרַגְזוּ עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה:

(כא) וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כִּפִּי אָכְלוּ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמַס: (כא) וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר אִישׁ כִּפִּי אָכְלוּ וְחֵם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמַס: (כא) וְלִקְטוּ יִתִּיחָה בַּצֶּפֶר בַּצֶּפֶר גִּבְרָא לְפִימָה מִיכְלִיחָה וְמִחֶשֶׁתָּאָר מִנִּיחָה עַל אִפִּי חֶקְלָא כִּד חֶמָא עֲלוּחִי שְׁמִשָּׂא פֶּשֶׁר:

(כב) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לִקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֹמֶר לְאָחָד וַיִּבְאֹו כָּל נְשִׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגְדּוּ לְמֹשֶׁה: (כב) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁשִׁי לִקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֵה שְׁנֵי הָעֹמֶר לְאָחָד וַיִּבְאֹו כָּל נְשִׂאֵי הָעֵדָה וַיִּגְדּוּ לְמֹשֶׁה: (כב) וְהָיָה בַּיּוֹמָא שְׁתִּיאֲתָאָה לִקְטוּ לְחֶמָא עַל חַד תְּרִין תְּרִין עֲמִרִין לְחַד וְאֲתוּ כָּל רַבְרָבִי כְּנִשְׁתָּא וְחִוִּיאָו לְמֹשֶׁה:

(כג) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שְׁבַתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִיהוָה מִחֶר אֵת אֲשֶׁר תֹּאפּוּ אִפּוּ וְאֵת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ בְשִׁלּוֹ וְאֵת כָּל הָעֵדָף הַנִּיחָו לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר: (כג) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה שְׁבַתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לִיהוָה מִחֶר אֵת אֲשֶׁר תֹּאפּוּ אִפּוּ וְאֵת אֲשֶׁר תִּבְשְׁלוּ בְשִׁלּוֹ וְאֵת כָּל הָעֵדָף הַנִּיחָו לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר: (כג) וְאָמַר לְהוֹן הוּא דִּי מְלִיל יִי שְׁבַתָּא שַׁבַּת קוּדְשָׁא קְדָם יִי מִחֶר יֵת דִּי אֲתוֹן עֲתִידִין לְמִפָּא אִפּוּ וְיֵת דִּי אֲתוֹן עֲתִידִין לְבִשְׁלָא בְשִׁילוֹ וְיֵת כָּל מוֹתְרָא אֲעִנְעוּ לְכוֹן לְמִשְׁרַת עַד צַפְרָא:

(כד) וַיִּנְיחוּ אֹתוֹ עַד הַבֹּקֶר כָּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרַמָּה לֹא הִיָּתָה בּוֹ: (כד) וַיִּנְיחוּ אֹתוֹ עַד הַבֹּקֶר כָּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה וְלֹא הִבְאִישׁ וְרַמָּה לֹא הִיָּתָה בּוֹ: (כד) וְאֲעִנְעוּ יִתִּיחָה עַד צַפְרָא כְּמָא דְפִקִּיר מֹשֶׁה וְלֹא סָרִי וְרִיחֶשׂא לֹא הָוּה בִּיחָה:

(כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכֹלְהוּ הַיּוֹם כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לִיהוָה הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֵהוּ בְשִׁדָּה: (כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכֹלְהוּ יוֹמָא דִּין אֲרִי שַׁבְתָּא יוֹמָא דִּין קְדָם יִי יוֹמָא דִּין לֹא תִשְׁכַּחְנִיחָה בְּחֶקְלָא:

(כו) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֶהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יְהִיָּה בּוֹ: (כו) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקְטֶהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יְהִיָּה בּוֹ: (כו) שְׁתָּא יוֹמִין תִּלְקְטְנִיחָה וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבְתָּא לֹא יְהִי בִיחָה:

(כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מְצָאוּ: (כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִצְאוּ מִן הָעָם לִלְקֹט וְלֹא מְצָאוּ: (כז) וְהָוּה בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה נִפְקוּ מִן עַמָּא לְמִלְקֹט וְלֹא אֲשַׁכְּחוּ:

(כח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָּה מֵאֲנַתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתַי: (כח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָּה מֵאֲנַתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתַי: (כח) וְאָמַר יִי לְמֹשֶׁה עַד אִימְתִי אֲתוֹן מְסַרְבִּין לְמִשְׁר פִּקוּדִי וְאוּרִיתִי:

(כט) רָאוּ כִּי יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבַּת עַל כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לֶחֶם יוֹמִים שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹתָיו אֵל יִצָּא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (כט) רָאוּ כִּי יְהוָה נָתַן לָכֶם הַשַּׁבַּת עַל כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לֶחֶם יוֹמִים שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹתָיו אֵל יִצָּא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (כט) חֲזוּ אֲרִי יִי יְהִב לְכוֹן שַׁבְתָּא עַל כֵּן הוּא יְהִב לְכוֹן בַּיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה לְחֵם תְּרִין יוֹמִין תִּיבּוּ אָנֹשׁ תַּחְתּוֹתָיו לֹא יִפּוֹק אָנֹשׁ מֵאֲתֵרִיחָה בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה:

(ל) וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (ל) וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: (ל) וְנָחַו עַמָּא בַּיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה:

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

- (לא) וַיִּקְרָאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת שְׁמוֹ מִן וְהוּא כְּזֹרַע גֶּד לָבֵן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחַת בְּדָבָשׁ: (לא) וַיִּקְרָאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת שְׁמוֹ מִן וְהוּא כְּזֹרַע גֶּד לָבֵן וְטַעְמוֹ כְּצַפִּיחַת בְּדָבָשׁ: (לא) וַיִּקְרָאוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יְת שְׁמִיָּה מִן וְהוּא כְּבֹר זֶרַע גֶּדָה וְטַעְמִיָּה כְּאֶסְקָרִיטוֹן בְּדָבָשׁ:
- (לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מִלֵּא הָעַמֹּר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יֵרְאוּ אֶת הַלְחֵם אֲשֶׁר הָאֵכְלֹתִי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה מִלֵּא הָעַמֹּר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יֵרְאוּ אֶת הַלְחֵם אֲשֶׁר הָאֵכְלֹתִי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (לב) וַאֲמַר מֹשֶׁה דִּין פִּתְגָמָא דִּי פִקִּיד יִי מְלִי עֲמָרָא מִנִּיָּה לְמִטְרָא לְדִרְיִכּוֹן בְּדִיל דִּיחֲזוֹן יְת לְחֵמָא דִּי אוֹכְלִית יְתִכּוֹן בַּמִּדְבָּרָא בְּאֶפְסָקוֹתֵי יְתִכּוֹן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:
- (לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל אַהֲרֹן קַח צִנְעָנָת אַחַת וְתֵן שְׁמָהּ מִלֵּא הָעַמֹּר מִן וְהִנֵּחַ אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם: (לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל אַהֲרֹן קַח צִנְעָנָת אַחַת וְתֵן שְׁמָהּ מִלֵּא הָעַמֹּר מִן וְהִנֵּחַ אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם: (לג) וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב צְלוּחִית חֲדָא וְהֵב תְּמֹן מְלִי עֲמָרָא מִן וְאֶצְנַע יְתִיָּה קְרָם יִי לְמִטְרָא לְדִרְיִכּוֹן:
- (לד) בְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֵל מֹשֶׁה וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמֶרֶת: (לד) בְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֵל מֹשֶׁה וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת לְמִשְׁמֶרֶת: (לד) כִּמָּא דִּי פִקִּיד יִי לְמִטְרָא וְאֶצְנַעִיָּה אַהֲרֹן קְרָם סְהוּוֹתָא לְמִטְרָא:
- (לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ אֶת הַמֶּן אַרְבַּעִים שָׁנָה עַד בְּאֵם אֵל אֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת אֶת הַמֶּן אָכְלוּ עַד בְּאֵם אֵל קֶצֶה אֶרֶץ כְּנַעַן: (לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ עַד בְּאֵם אֵל אֶרֶץ נוֹשֶׁבֶת אֶת הַמֶּן אָכְלוּ עַד בְּאֵם אֵל קֶצֶה אֶרֶץ כְּנַעַן: (לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ יְת מִנָּא אַרְבַּעִין שָׁנִין עַד דְּמִיתִיחֲזוֹן לְאַרְעָא יְתִבְתָּא יְת מִנָּא אָכְלוּ עַד דְּאֵתוּ לְסִיפֵי אֶרְעָא דְּכְנַעַן:
- (לו) וְהָעַמֹּר עֲשִׂרִית הָאִיפָה הוּא: (לו) וְהָעַמֹּר עֲשִׂרִית הָאִיפָה הוּא: (לו) וְעֲמָרָא חֲדָא מִן עֲסָרָא בְּתַלְת סָאִין הוּא:
- יז (א) וַיִּסְעוּ כָּל עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבָּר סִין לְמִסְעִיָּהֶם עַל פִּי יְהוָה וַיִּחְנּוּ בְּרַפְיָדִים וְאִין מִיָּם לְשִׁתָּת הָעָם: (א) וַיִּסְעוּ כָּל עֵדֻת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבָּר סִין לְמִסְעִיָּהֶם עַל פִּי יְהוָה וַיִּחְנּוּ בְּרַפְיָדִים וְאִין מִיָּם לְשִׁתָּת הָעָם: (א) וְנָטְלוּ כָּל כְּנֶשֶׁתָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבָּרָא דְּסִין לְמִסְעִיָּהֶם עַל מִימְרָא דִּי וְשִׂרוּ בְּרַפְיָדִים וְלִית מִיָּא לְמִשְׁתֵּי עֲמָא:
- (ב) וַיִּרְבּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תִנּוּ לָנוּ מִיָּם וְנִשְׁתָּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מַה תִּרְיָבוֹן עִמָּדִי מַה תִּנְסוֹן אֶת יְהוָה: (ב) וַיִּרְבּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תִנּוּ לָנוּ מִיָּם וְנִשְׁתָּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מַה תִּרְיָבוֹן עִמָּדִי מַה תִּנְסוֹן אֶת יְהוָה: (ב) וַיִּצָּא עֲמָא עִם מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבֹ לָנָא מִיָּא וְנִשְׁתֵּי וְאֲמַר לְהוֹן מִשְׁה מַה אֲתוֹן נָצוֹן עִמִּי מַה מִּנְסוֹן אֲתוֹן קְרָם יִי:
- (ג) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לְמִיָּם וַיִּלְן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מִקְנֵי בְּעָמָא: (ג) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לְמִיָּם וַיִּלְן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מִקְנֵי בְּעָמָא: (ג) וַיִּצְמָא שָׁם הָעָם לְמִיָּא וְאֲתַרְעִם עֲמָא עַל מֹשֶׁה וַאֲמָר לָמָּא דְּנָן אֶסְקָתָנָא מִמִּצְרַיִם לְקַטְלָא יְתִי וְיִת בְּנֵי וְיִת בְּעִירֵי בְּצַחֲוֹתָא:
- (ד) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֵל יְהוָה לֵאמֹר מַה אֶעֱשֶׂה לָּעָם הַזֶּה עוֹד מַעַט וְיִסְקְלֵנִי: (ד) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֵל יְהוָה לֵאמֹר מַה אֶעֱשֶׂה לָּעָם הַזֶּה עוֹד מַעַט וְיִסְקְלֵנִי: (ד) וְצִלִּי מִשְׁה קְרָם יִי לְמִימֵר מַה אֶעֱבֹד לְעֲמָא חֲדָא עוֹד זְעִיר פּוֹן וַיִּרְגָמְנִי:
- (ה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה עֵבֶר לִפְנֵי הָעָם וְקַח אֶתְּךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטְּףָא אֲשֶׁר הַכִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֵר קַח בִּיָּדְךָ וְהִלְכָתְךָ: (ה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה עֵבֶר לִפְנֵי הָעָם וְקַח

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

אתה מוקני ישראל ומטה אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת: (ח) ואמר יי למשה עבר קדם עמא ודבר עמד מסבי ישראל וחסרה די מחיתא ביה ית נהרא סב בידך ותיזיל:

(ו) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל: (ו) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל: (ו) הא אנה קאם קדמו תמן על טנרא בחורב ותמחי בטנרא ויפקון מניה מניא וישתי עמא ועבר כן משה לעיני סבי ישראל:

(ז) ויקרא שם המקום משה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם אין: (ז) ויקרא שם המקום משה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את יהוה לאמר היש יהוה בקרבנו אם אין: (ז) ויקרא שמה דאתרא נסיתא ומצותא על דנעו בני ישראל ועל דנסיאו קדם יי למימר האית שכנתא דיי ביננא אם לא:

(ח) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם: (ח) ואתא עמלק ואגח קרבא עם ישראל ברפידם:

(ט) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי: (ט) ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי: (ט) ואמר משה ליהושע בחר לנא גבריא ופוק אגח קרבא בעמלק מחר אנה קאם על ריש ומתא וחסרא דאתעבידו ביה נסיון מן קדם יי בידי:

(י) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: (י) ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה: (י) ועבר יהושע כמא דאמר ליה משה לאגחא קרבא בעמלק ומשה אהרן וחור סליקו לריש ומתא:

(יא) והיה כאשר ידים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק: (יא) והיה כד ידים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק: (יא) והיו כד ידים משה ידו וגבר ישראל וכד מנח ידוהי ומתגברין דבית עמלק:

(יב) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש: (יב) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד בא השמש: (יב) וידי משה יקרא ונסיבו אבנא ושויאו תחותיה ויתב עלה ואהרן וחור סעדו בידוהי מפא חר ומפא חר והוה ידוהי פריסן בעלו עד דעל שמשא:

(יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב: (יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב: (יג) ותבר יהושע ית עמלק וית עמיה לפתגם דחרב:

(יד) ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמתה את זכר עמלק מתחת השמים: (יד) ויאמר יהוה אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמתה את זכר עמלק מתחת השמים: (יד) ואמר יי למשה כתב דא דוכנא בספרא ושוי קדם יהושע ארי ממחא אמחי ית דוכנא דעמלק מתחת שמיא:

(טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסי: (טו) ויבן משה מזבח ויקרא שמו יהוה נסי: (טו) ובנא משה מדבחא ופלח עלוהי קדם יי דעבר ליה נסיון:

(טז) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מודר דד: (טז) ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליהוה בעמלק מודר דד: (טז) ואמר בשביעה אמירא דא מן קדם דחילא דשכנתיה על פרסה יקריה דעתידי דאתגח קרבא קדם יי בדבית עמלק לשציותהון מדרי עלמא:

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

רש"י

וכסף ואבנים טובות (מכילתא) והיו ישראל מולאין אותם צים וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים שנא' (שיר א) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף לפיכך הולך להסיען בעל כרחם:

(כג) ויצאו מרתה – כמו למרה ה"א בסוף תיבה במקום למ"ד בתחילתה והתי"ו היא במקום ה"א הנשרפת בתיבת מרה ובסמיכתה כשהיא נדבקה לה"א שהוא מוסיף במקום הלמ"ד תהפך ה"א של שרש לתי"ו וכן כל ה"א שהיא שרש בתיבה תהפך לתי"ו בסמיכתה כמו (ישעי' כז) חמה אין לי (אסתר א) וחמתו בערה זו הרי ה"א של שורש נהפכה לתי"ו מפני שנסמכת אל הו' הגוספת וכן עבד ואמה (בראשית ל) הנה אחתי בלה. לנפש חיה (איוב לג) וזהמתו חיתו לחם. בין הרמה ותשובתו הרמתה:

(כד) וילנו – לשון נפעל הוא וכן התרגום לשון נפעל הוא ואתרעמו וכן דרך לשון תלויה להסב הדבור אל האדם מתלונן מתרועע ולא אמר לונן רועם וכן יאמר הלוועז דקומפלישנ"ט ש"י מוסב הדבור אליו באמרו ש"י:

(כה) שם שם לו – צמרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם שבת ופרה אדומה ודינין (סנהדרין מ): ושם נסו – לעם וראה קשי ערפן שלא נמלכו במשה בלשון יפה בקש עלינו רחמים שיהי' לנו מים לשותת אלל נתלוננו:

(כו) אם שמוע תשמע – זו קבלה שיקבלו עליהם: תעשה – היא עשייה: והאזנת – תטה אזנים לדקדק בהם: כל חקיו – דברים שאינן אלא גזירת מלך בלא שום טעם ויאר הרע מקנטר עליהם מה איסור באלו למה נאסרו כגון לבישת כלאים ואכילת חזיר ופרה אדומה וכיוצא בהם: לא אשים עליך – ואם אשים הרי הוא כלא הוסמה כי אני ה' רופאך זהו מדרשו (מכילתא) ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך ומלמדך תורה ומצוות למען תנצל מהם

(טז) תפול עליהם אימתה – (מכילתא) על הרחוקים: ופחד – על הקרובים כענין שנאמר (יהושע ב) כי שמענו את אשר הוסיף וגו': עד יעבור עד יעבור – כתרגומו: קניית – חצבת משאר אומות כחפץ הקנוי בדמים יקרים שחביב על האדם:

(יז) תביאמו – נתנבא משה שלא יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאמו (נראה שלא יכנסו לארץ וכו' והכי איתא בהדיא פ' יש נחלין דף י"ט ובמכילתא הבנים יכנסו ולא האבות אף שלא נגזר גזירת מרגלים עדיין מ"מ ניבא ולא ידע מה ניבא מהרש"ל): מכון לשבתך – מקדש של מטה מכון כנגד כסא של מעלה אשר פעלת: מקדש – הטעם עליו זקף גדול להפרידו מתיבת השם שלאחריו המקדש אשר כוננו ידך ה'. חביב בית המקדש שהעולם נברא ביד אחת שנא' (ישעיה מט) אף ידי יסדה ארץ ומקדש בשרתי ידים ואימתי יבנה בשרתי ידים בזמן שה' ימלוך לעולם ועד לעתיד לבא שכל המלוכה שלו:

(יח) לעולם ועד – לשון עולמית הוא והוי"ו בו יסוד לפיכך היא פתוחה אלל (ירמיה כט) ואנכי היודע ועד שהוי"ו בו שימוש קמוצה היא:

(יט) כי בא שום פרעה – כאשר בא:

(כ) ותקח מרים הנביאה – היכן נתנבאה כשהיתה אחות אהרן קודם שנולד משה אמרה עתידה אמי שחלד בן וכו' כדאיתא בסוטה (דף יב) ד"א אחות אהרן לפי שמסר נפשו עליה כשנלטרעה נקראת על שמו: את החוף – כלי של מיני זמר: בחופים ובמחולות – מוצטחות היו דלקניות שצדור שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים והולילו תופים ממזרים:

(כא) ותען להם מרים – משה אמר שירה לאנשים הוא או' והם עונין אחריו ומרים אמרה שירה לנשים (מכילתא):

(כב) ויסע משה – (מכילתא) הסיען בעל כרחם שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חיבה
 צבקר שיך שרות להכינו וטל מלמעלה וטל
 מלמטה כמונח בקופסא: את תלנותיכם על
 ה' – כמו אשר על ה': ונחנו מה – מה אנחנו
 חשובין: כי תלינו עלינו – שתרעמו עלינו
 את הכל את בניכם ונשיכם וזנותיכם וערב
 רב ועל כרחי אני זקוק לפרש תלינו בלשון
 תפעילו מפני דגשותו וקרייתו שאלו היה רפה
 הייתי מפרשו בלשון תפעלו כמו (שמות יז)
 ויכן העם על משה או אם היה דגוש ואין זו
 יו"ד ונקרא תלנו הייתי מפרשו לשון תלוננו
 עכשיו הוא משמע תלינו את אחרים כמו
 במרגלים (במדבר יד) וילינו עליו את כל
 העדה:

(ח) **בשר לאכול** – ולא לשזבע למדה תורה
 דרך ארץ שאין אוכלין בשר לשזבע ומה ראה
 להוריד לחם צבקר ובשר זעיר לפי שהלחם
 שאלו כהוגן שאי אפשר לו לאדם בלחם לחם
 אבל בשר שאלו שלא כהוגן שהרבה בהמות
 היו להם ועוד שהיה אפשר להם בלחם בשר
 לפיכך נתן להם בשעת טורח שלא כהוגן:
 אשר אתם מלינים עליו – את האחרים
 השומעים אתכם מתלוננים:

(ט) **קרבו** – למקום שהענן ירד:
 (יג) **השלי** – מין עוף ושמן מאד (יומא עה):
 היתה שכבת הטל – הטל שזכב על הארץ
 ובמקום אחר הוא אומר (במדבר יא) וברדת
 הטל וגו' (יומא עה מכילתא) הטל יורד על
 הארץ והמן יורד עליו וחוזר ויורד טל עליו
 והרי הוא כמונח בקופסא:

(יד) **ותעל שכבת הטל וגו'** – כשהחמה זורחת
 עולה הטל שעל הארץ לקראת החמה כדרך
 טל עולה לקראת החמה אף אם תמלא
 שפופרת של ביצה טל ותסתום את פיה
 ותניחה בחמה היא עולה מאליה באויר. ור"ד
 שהטל עולה מן הארץ באויר ובעלות שכבת
 הטל נתגלה המן וראו והנה על פני המדבר
 וגו': דק – דבר דק: מחוספס – מגולה ואין
 דומה לו במקרא. וי"ל מחוספס לשון חפיסה
 ולכוסקמא שבלשון משנה כשנתגלה משכבת
 הטל ראו שהיה דבר דק מחוספס בתוכו בין
 שתי שכבות הטל. ואונקלוס תרגם מקלף לשון

כרופא הזה האומר לאדם אל תאכל דברים
 שמחזירים אותך לידי חולי וזהו איזון מלות
 וכן הוא אומר (משלי ג) רפאות תהי לשרך:
 (כז) **שתיים עשרה עינות מים** – כנגד י"ב
 שבטים נזמנו להם ושבטים תמרים. כנגד
 שבטים זקנים:

(א) **בחמשה עשר יום** – נתפרש היום של
 חנייה זו לפי שבו ביום כלתה החררה שהולאו
 ממזרים והורכו למן למדנו שאכלו משירי
 הבצק (או משירי המנה) ששים ואחת סעודות
 וירד להם מן בט"ז באייר ויום א' בשבת היה
 כדאי במס' שבת (דף פז):

(ב) **וילינו** – לפי שכלה הלחם:
 (ג) **מי יתן מותנו** – שנמות ואינו שם דבר כמו
 מותנו (בחולס) אלא כמו עשותנו חנותנו
 שזבנו לעשות אנחנו לחנות אנחנו למות
 אנחנו. ותרגומו לוי דמיתנא כמו לו מתנו.
 הלאו והיינו מתים:

(ד) **דבר יום ביומו** – אורך אכילת יום ילקטו
 ביומו ולא ילקטו היום לכורך מחר (מכילתא):
 למען אנחנו היכך בתורתנו – אם ישמרו
 מלות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא ילאו
 בשבת ללקוט:

(ה) **והיה משנה** – ליום ולמחרת: משנה – על
 שהיו רגילים ללקוט יום יום של שאר ימות
 השבוע ואומר אני אשר יביאו והיה משנה
 לאחר שיביאו ימלאו משנה במדידה על אשר
 ילקטו וימודו יום יום וזהו לקטו לחם משנה
 בלקיטתו היה נמלא לחם משנה. וזהו על כן
 הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים נותן
 לכם ברכה (פוי"ק) צבית למלאות העומר
 פעמים ללחם יומים:

(ו) **ערב** – כמו לערב: וידעתם כי ה' הוליא
 אתכם מארץ מצרים – לפי שאמרתם לנו כי
 הולאתם אותנו תדעו כי לא אנחנו המוליאים
 אלא ה' הוליא אתכם שיגידו לכם את השליו:

(ז) **ובקר וראיתם** – לא על הכבוד שנא' והנה
 כבוד ה' נראה זענן נאמר אלא כך אמר להם
 ערב וידעתם כי היכולת בידו ליתן תאותכם
 ובשר יתן אך לא בפנים מאירות יתננה לכם
 כי שלא כהוגן שאלת' אותו ומכרם מלאה
 והלחם ששאלתם לכורך צירייתו לבקר תראו

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

להם והיה ציום הששי והכינו וגו' עד ששאלו את זאת אמר להם הוא אשר דבר ה' שנלטויותי לומר לכם ולכך ענשו הכתוב שאמר לו עד אנה מאנתם ולא הוילאו מן הכלל:

(כג) את אשר תאפו אפו – מה שאתם רואים לאפות בתנור אפו היום הכל לשני ימים ומה שאתם כריכים לבשל ממנו צמים בשלו היום. לשון אפייה נופל בלחם ולשון ציטול בתבשיל:

למשמרת – עט לגניזה:

(כה) ויאמר משה אכלוהו היום וגו' – (מכילתא) שחרית שהיו רגילים ללכת וללקוט צאו לשאול אם נלא אם לאו אמר להם את שצידכם אכלו. לערב חזרו לפניו ושאלוהו מהו ללכת אמר להם שבת היום ראה אותם דואגים שמא פסק המן ולא ירד עוד אמר להם היום לא תמלאוהו מה ת"ל היום היום לא תמלאוהו אבל מחר תמלאוהו:

(כו) וציום השביעי שבת – שבת הוא המן לא יהיה צו ולא צא הכתוב אלא לרבות יוה"כ וימים טובים (מכילתא):

(כח) עד אנה מאנתם – משל הדיוט הוא בהדי הולא לקי כרצא ע"י הרשעים מתגנני הכשרין (ב"ק כ"ב):

(כט) ראו – צעיניכם כי ה' צבדו מזהיר אתכם על השבת שהרי נס נעשה בכל ע"ש לתת לכם לחם יומים: שבו איש תחתיו – מכאן סמכו חכמים ד' אמות ליואל חוץ לתחום ג' לגופו וא' לפישוט ידים ורגלים: אל יאל וגו' – אלו אלפים אמה של תחום שבת ולא במפורש שאין תחומין אלא מדברי סופרים ועיקרו של מקרא על לוקטי המן נא':

(לא) והוא כזרע גד לבן – עשצ ששמו קוליינדר"י (קאריאנדער) וזרע שלו עגול ואינו לבן והמן היה לבן ואינו נמשל לזרע גד אלא לענין העגול כזרע גד היה והוא לבן: כלפיחת – כלק שמטגנין אותו כדבש וקורין לו אסקריטון כלשון משנה והוא תרגום של אונקלוס:

(לב) למשמרת – לגניזה: לדורותיכם – בימי ירמיהו כשהיה ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה והם אומרים נניח מלאכתנו

מחשוף הלבן: ככפור – כפור גליל"א בלע"ז (רייף געפאררען) לעדק כגיר כאבני גיר והוא מין צבע שחור כלאמרי' גבי כסוי הדם הגיר והזרניך לעדק כגיר כגלידא על ארעא דק היה כגיר ושוכב מוגלד כקרח על הארץ. וכן פירושו דק ככפור שטוח קלוש ומחובר כגליל דק טינב"ש בלע"ז (דיון) שהיה מגליל גדל דק מלמעלה. וכגיר שהרגם אונקלוס תוספת הוא על לשון העברית ואין לו תיבה בפסוק:

(טו) מן הוא – הכנת מזון הוא כמו (דניאל א) וימן להם המלך: כי לא ידעו מה הוא – שיקראוהו בשמו:

(טז) עומר – שם מדה: מספר נפשותיכם – כפי מנין נפשות שיש לאיש בזהו תקחו עומר לכל גולגולת:

(יז) המרבה והממעיט – יש שלקטו הרבה ויש שלקטו מעט וכשצאו לביתם ומדדו בעומר איש איש מה שלקטו ומלאו שהמרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת אשר בזהו והממעיט ללקוט לא מלא חסר מעומר לגולגולת וזהו נס גדול שנעשה בו:

(כ) ויותרו אנשים – (ש"ר) דתן ואבירים: וירם תולעים – לשון רמה: ויבאש – הרי זה מקרא הפוך שבתחלה הבאיך ולבסוף התליע כענין שנאמר ולא הבאיך ורמה לא היתה בו וכן דרך כל המתליעים:

(כא) וחס השמש ונמס – הנשאר בשדה נמוח ונעשה נחלים ושותין ממנו אילים וצבאים ואומות העולם לדין מהם וטועמין בהם טעם מן ויודעין מה שבהן של ישראל (מכילתא) פשר לשון פושרין ע"י השמש מתחמם ומפסיר: ונמס – דיסטנפרי"ר (או גיין. או שמעללען) ודוגמתו בסנהדרין בסוף ד' מיתות:

(כב) לקטו לחם משנה – כשמדדו את לקיטתם בזהו היום מלאו כפלים שני העומר לאחד. ומ"א לחם משנה אותו היום נשתנה לשבת בריחו וטעמו (מכילתא) שאם להגיד ששנים היו והלא כתיב שני העומר לאחד אלא משנה צטעם וריח: ויגידו למשה – שאלוהו מה היום מיומים ומכאן יש ללמוד שעדיין לא הגיד להם משה פרשת שבת שנלטוהו לומר

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

במצרים ועל הים לכך נא' אשר הכית בו את
היאור יראו עתה שאף לטובה הוא מוכן:
(ו) והכית צרור – על הצור לא נאמר אלא
צרור מכאן שהמטה הי' של מין דבר חזק
ושמו סנפרינון והצור נבקע מפניו:

(ח) ויצא עמלק וגו' – סמך פרשה זו למקרא
זה לומר תמיד אני ביניכם ומזומן לכל
לרכיכם ואתם אומרים הי' ב' בקרבנו אם
אין חייכם שהכלב ב' ונושך אתכם ואתם
לועקים אלי ותדעו היכן אני משל לאדם
שהרכיב בנו על כתפו ויא' לדרך היה אותו
הבן רואה חפץ ואומר אבא טול חפץ זה ותן
לי והוא נותן לו וכן שניה וכן שלישית פגעו
באדם אחד אמר לו אותו הבן ראי את אבא
אמר לו אביו איך יודע היכן אני השליכו
מעליו ובא הכלב ונשכו:

(ט) בחר לנו – לי ולך השוהו לו מכאן אמרו
יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשך וכבוד
חביבך כמורא רבך מנין שנאמר' (במדבר יב)
ויאמר אהרן אל משה צי אדני והלא אהרן
גדול מאחיו היה ועושה את חבירו כרבו.
ומורא רבך כמורא שמים מנין שנא' (שם יא)
אדני משה כללם כלם מן העולם חייבין הם
כלייה המורדים כך כאלו מרדו בהקב"ה: ולא
הלחם – לא מן הענן והלחם בו (מכילתא):
מחר – בעת המלחמה אנכי נכב: בחר לנו
אנשים – גבורים ויראי חטא שתהא זכותן
מסייעתן. ד"א בחר לנו אנשים שיוענין לבטל
כשפים לפי שבני עמלק מכשפין היו:

(י) ומשה אהרן וחור – מכאן לתענית
שצריכים שלשה לעבור לפני הציבה שצתענית
היו שרויים: חור – בנה של מרים היה וכלב
בעלה:

(יא) כאשר ירים משה ידו – וכי ידיו של
משה נולחות היו המלחמה וכו' כדאי' בר"ה:
(יב) וידי משה כבדים – בשביל שנתעלל
במורה ומנה אחר תחתיו נתיקרו ידיו: ויקחו
– אהרן וחור: אבן וישימו תחתיו – ולא ישב
לו על כר וכסת אמר ישראל שרויין בצער אף
אני אהיה עמהם בצער: ויהי ידיו אמונה –
ויהי משה ידיו באמונה פרושות השמים
בתפלה נאמנה ונכונה: עד בא השמש – שהיו

ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס הוליא להם
לנלנת המן אמר להם אתם ראו דבר ה' שמעו
לא נא' אלא ראו בזה נתפרנסו אבותיכם
הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון
ליראיו:

(לב) לנלנת – כלוחית של חרס כתרוממו: והנח
אותו לפני ה' – לפני הארון ולא נאמר מקרא
זה עד שנבנה אהל מועד אלא שנכתב כאן
בפרשת המן:

(לד) ארבעים שנה – והלא חסר ל' יום שהרי
בט"ו באייר ירד להם המן תחלה ובט"ו בניסן
פסק שנא' (יהושע ה) וישבות המן ממחרת
אלא מגיד שהעוגות שהוליא ישראל ממארים
טעמו בהם טעם מן: אל ארץ נושבת –
לאחר שעברו את הירדן (קידושין לח) (ס"א)
שאותה שבער הירדן מיושבת וטובה שנאמר
(דברים ג) אעברה נא ואראה את הארץ
הטובה אשר בעבר הירדן ותרגום של נושבת
יתבתא ר"ל מיושבת רש"י יסון: אל קלה ארץ
כנען – בתחלת הגבול קודם שעברו את
הירדן והוא ערבות מואב. נמלאו מכחישין
זא"ז אלא בערבות מואב כשמת משה ב'ז'
באדר פסק המן מלירד ונסתפקו ממנו שלקטו
בו ציום עד שהקריבו העומר בששה עשר
בניסן שנא' (יהושע ה) ויאכלו מעבור הארץ
ממחרת הפסח:

(לו) עשירית האיפה – האיפה שלש סאין
והסאה ו' קבין והקב ד' לוגין והלוג ששה
ביצים נמלא עשירית האיפה מ"ג ביצים
וחומש ביצה והוא שיעור לחלה ולמנחות:

(ז) מה תנסון – לומר היוכל לתת מים בארץ
איה:

(ז) עוד מעט – אם אמתין עוד מעט
וסקלוגי:

(ה) עבור לפני העם – וראה אם יסקלוג.
למה הולאת לע"ז על בני: וקח אתך מזקני
ישראל – לעדות שיראו שעל ידך המים
יוצאים מן הצור ולא יאמרו מעיינות היו שם
מימי קדם: ומטף אשר הכית בו את היאור –
מה ת"ל אשר הכית בו את היאור אלא שהיו
ישראל אומרים על המטה שאינו מוכן אלא
לפורעניות בו לקה פרעה ומארים כמה מכות

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

קרוי ה' אלח המזכיר שמו של מזבח זוכר את הנס שעשה המקום ה' הוא נס שלנו: (טז) ויאמר משה. כי יד על כס יה. – ידו של הקב"ה הורמה ליטבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית ומהו כס ולא נח' כסא ואף השם נחלק לחציו נטבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו וכשימחה שמו יהי השם שלם והכסא שלם שנאמר (תהלים ט) האויב תמו חרבות לנלח זהו עמלק שכתוב בו (עמוס א) ועברתו שמרה נלח (תהלים סס) וערים נתשת אבד זכרם המה מהו אומר אחריו וה' לעולם יטב הרי השם שלם כונן למשפט כסאו הרי כסאו שלם:

עמלקים מחשדין את השעות באטרולוגיא"ה באיזו שעה הם נולחים והעמיד להם משה חמה וערבב את השעות: (יג) ויחלש יהושע – (תנחומא) חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלח חלשים שבהם ולא הרגם כולם מכאן אנו למדים שעשו ע"פ הדבור של שכינה: (יד) כתב זאת זכרון – שצא עמלק להזדווג לישראל קודם לכל האומות (מכילתא): ושים באזני יהושע – המכנים את ישראל לארץ שיורה את ישראל לשלם לו את גמולו כאן נרמז לו למשה שיהושע מכנים את ישראל לארץ: כי מחה אמהה – לכך אני מזהירך כן כי חפץ אני למחות: (טו) ויקרא שמו – של מזבח: ה' נסי – הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול לא שהמזבח

נביא – שופטים ה'

(א) וַתֵּשֶׁר דְּבוּרָה וַבָּרַק בֶּן אֲבִינֵעַם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר: (ב) בְּפָרַע פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהַתְּנַדֵּב עִם בָּרְכוּ יְהוָה: (ג) שְׁמַעוּ מַלְכִּים הַאֲזִינוּ רִזְנִים אֲנֹכִי לַיהוָה אֲנֹכִי אֲשִׁירָה אֲזַמֵּר לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) יְהוָה בְּצִאתָהּ מִשְׁעֵיר בְּצַעֲדָהּ מוֹשֶׁה אָדוֹם אָרֶץ רַעֲשָׂה גַם שָׁמַיִם נִטְפוּ גַם עֵבִים נִטְפוּ מַיִם: (ה) הָרִים נָזְלוּ מוֹפְנֵי יְהוָה זֶה סִינֵי מוֹפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ו) בַּיּוֹם שִׁמְגַר בֶּן עֲנַת בַּיּוֹם יָעַל חֲדָלוּ אֲרָחוֹת וְהִלְכֵי נְתִיבוֹת יִלְכוּ אֲרָחוֹת עַקְלָלוֹת: (ז) חֲדָלוּ פְּרִזּוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חֲדָלוּ עַד שִׁקְמַתִּי דְבוּרָה שִׁקְמַתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל: (ח) יִבְחַר אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אֲזַלְחָם שְׁעָרִים מִגֵּן אִם יִרְאֶה וְרִמַּח בְּאֲרָבַעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל: (ט) לִבִּי לְחוֹקֵי יִשְׂרָאֵל הַמִּתְנַדְּבִים בְּעַם בָּרְכוּ יְהוָה: (י) רִכְבֵּי אֲתַנּוֹת צְהָרוֹת יִשְׁבִּי עַל מִדְּיָן וְהִלְכֵי עַל דֶּרֶךְ שִׁיחוֹ: (יא) מִקּוֹל מַחְצָצִים בֵּין מִשְׁאֲפִים שֵׁם יִתְנוּ צִדְקוֹת יְהוָה צִדְקוֹת פְּרִזּוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל אֲזַ יִרְדּוּ לְשַׁעְרִים עִם יְהוָה: (יב) עוֹרֵי עוֹרֵי דְבוּרָה עוֹרֵי עוֹרֵי דְבָרִי שִׁיר קוֹם בָּרַק וְשִׁבְהָ שְׁבִיָּה בֶן אֲבִינֵעַם: (יג) אֲזַ יִרְדַּ שְׂרִיד לְאֲדִירִים עִם יְהוָה יִרְדַּ לִּי בְּגַבּוּרִים: (יד) מִנֵּי אֲפָרִים שְׂרָשָׁם בְּעַמְלָק אַחֲרָיָהּ בְּנִימִין בְּעַמְמִיָּה מִנֵּי מַכִּיר יִרְדּוּ מְחַקְקִים וּמִזְבּוּלָן מִשְׁכִּים בְּשִׁבְטֵי סִפֵּר: (טו) וְשָׂרֵי בְּיִשְׂשָׁכָר עִם דְּבָרָה וַיִּשְׁשָׁכָר בֶּן בָּרַק בְּעַמְקֵי שְׁלַח בְּרַגְלָיו בְּפִלְגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוּלִים חֲקֵי לֵב: (טז) לָמָּה יִשְׁבֶּתָּ בֵּין הַמִּשְׁפָּתִים לְשִׁמְעַ שְׂרָקוֹת עֲדָרִים לְפִלְגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוּלִים חֲקֵי לֵב: (יז) גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכַן וְדוֹ לָמָּה יִגּוֹר אֲנִיּוֹת אֲשֶׁר יִשָּׁב לְחוּף יַמִּים וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכּוּן: (יח) זְבֻלוֹן עִם חֲרָף נִפְשׁוּ לָמוֹת וְנִפְתְּלֵי עַל מְרוֹמֵי שָׂדֶה: (יט) בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ אֲזַ נִלְחָמוּ מְלָכֵי כְּנַעַן

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

בַּתְּעַנְּךָ עַל מִי מָגִדוּ בְּצַעַע בְּסֹף לֹא לָקַחוּ: (ב) מִן שָׁמַיִם גָּלְחָמוּ הַכּוֹכְבִּים מִמְּסַלּוֹתָם גָּלְחָמוּ עִם סִיטְרָא: (כא) נָחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם נָחַל קְדוּמִים נָחַל קִישׁוֹן תְּדַרְכֵי נַפְשֵׁי עוֹז: (כב) אִז הֶלְמוּ עֲקָבֵי סוּס מִדְּהַרּוֹת וְדְהַרּוֹת אַפִּירִיו: (כג) אֹרּוּ מִרוֹז אָמַר מִלְאָךְ יְהוָה אֲרוּ אָרוּר יִשְׁבִּיחַ כִּי לֹא בָאוּ לְעִזְרַת יְהוָה לְעִזְרַת יְהוָה בְּגִבּוֹרִים: (כד) תְּבַרַךְ מְנַשִּׁים יָעַל אִשֶׁת חֶבֶר הַקִּינִי מְנַשִּׁים בְּאֶהֱל תְּבַרַךְ: (כה) מִיִּם שָׂאֵל חֶלֶב נִתְנָה בְּסַפֵּל אֲדִירִים הַקְּרִיבָה חֶמְאָה: (כו) יָדָה לִיתֵד תִּשְׁלַחנָה וַיִּמְיֶנָה לְהִלְמוֹת עֲמָלִים וְהִלְמָה סִיטְרָא מִחֻקָּה רֵאשׁוּ וּמִחֻצָּה וְחֻלְפָּה רָקְתוּ: (כז) בֵּין רְגְלֶיהָ פָּרַע נָפַל שָׁכַב בֵּין רְגְלֶיהָ פָּרַע נָפַל בְּאֶשְׁר פָּרַע שָׁם נָפַל שְׂדוּד: (כח) בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבַב אִם סִיטְרָא בְּעַד הָאֶשְׁנָב מִדוּעַ בִּשְׁשׁ רַכְבּוֹ לָבּוֹא מִדוּעַ אַחֲרוֹ פְּעָמֵי מִרְכָּבוֹתָיו: (כט) חֲכָמוֹת שְׂרוּתֶיהָ תַעֲנִינָה אִף הִיא תִשְׁיב אֲמָרֶיהָ לָהּ: (ל) הֵלֵא יִמְצָאוּ יַחֲלָקוּ שְׁלָל רַחֵם רַחֲמָתִים לְרֵאשׁ גְּבַר שְׁלָל צְבָעִים לְסִיטְרָא שְׁלָל צְבָעִים רַקְמָה צְבָע רַקְמָתִים לְצוּאֲרֵי שְׁלָל: (לא) כֵּן יֵאבְדוּ כָל אוֹיְבֵיךָ יְהוָה וְאֶהְבִּיּוּ כִּצְאָת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרַתּוֹ וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה:

משנה – פרה פרק ו'

(א) הַמְקִדֵּשׁ וְנָפַל הַקְּדוּשׁ עַל יָדוֹ אוֹ עַל הַצֵּד וְאַחַר כֵּן נָפַל עַל הַשְּׂקֵת, פָּסוּל. נָפַל מִן הַשְּׂפוּפֶרֶת לְשֵׁקֶת, פָּסוּל. נָטַל מִשְּׂפוּפֶרֶת וְכֶסֶה, אוֹ שֶׁהִגִּיף אֶת הַדֶּלֶת, הַקְּדוּשׁ כָּשֶׁר, וְהַמִּים פָּסוּלִים. זָקָפָה בְּאֶרֶץ, פָּסוּל. לְתוֹךְ יָדוֹ, כָּשֶׁר, מִפְּנֵי שְׂאֵפְשֶׁר:

האפר: זקפה בארץ – לאחר שנטל האפר מן השפופרת הניח השפופרת בארץ קודם שיתן האפר במים נמים: פסול – המילוי דהיינו המים לפי שעשה מלאכה עם המים. ואם הניח השפופרת בידו וכפה ידו עליה כדי שלא יתפזר האפר שבתוכה ואחר כך נתן האפר על המים, כשר המילוי דהיינו המים, לאין ז' חסובה מלאכה: לפי שאי אפשר – לשמור האפר שבתוך השפופרת אם לא יכופ ידו על פיה, שהרי אינו יכול להסיב הפקה על פיה עד שיקדש. פירוש אחר, זקפה בארץ הניח האפר בארץ, פסול האפר, דכתיב למשמרת, [ובבארץ אינה למשמרת] ואם נתן האפר לתוך ידו כשר, לאפשר לשמרו ושפיר קרינו ביה למשמרת. ולפי זה גרסונו לפי שאפשר:

רע"ב – (א) המקדש – מי חטאת. הבא ליתן מאפר הפרה לתוך המים. והוא קידוש האמור בכל מכלתיו: או על הזד – על לז' של הכלי: ואחר כך נפל לשוקת – על המים שבתוך השוקת, פסולים אותן המים להזאה, דכתיב (במדבר יט) ולקחו ונתן, עד שיבוא האפר בתוך המים מכח אדם: נטל מן השפופרת וכיסה – נטל אפר מן השפופרת וכיסה השפופרת קודם שיקדש דהיינו קודם שיתן האפר במים: או שהגוף את הדלת – קודם שיקדש: הקידוש כשר – דהיינו האפר שבידו לפי שמלאכה אינה פוסלת באפר כדלמרו: זהמים פסולים – דנעשית מלאכה עם המים, ולעיל (סוף) פרה חטאת שנינו שהמלאכה פוסלת במים עד שיטילו את

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

(ב) הִיָּה קְדוּשַׁת צַף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, נוֹטֵל וּמְקַדֵּשׁ. וְחֻכְמֵי אֹמְרִים, כֹּל שֶׁנִּגְעַע בְּמַיִם, אִין מְקַדְּשִׁין בּוֹ. זֶלֶף אֵת הַמַּיִם וְנִמְצָא קְדוּשַׁת מְלִמְטוֹ, רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמְרִים, מְנַגֵּב וּמְקַדֵּשׁ. וְחֻכְמֵי אֹמְרִים. כֹּל שֶׁנִּגְעַע בְּמַיִם, אִין מְקַדְּשִׁין בּוֹ:

רע"ב – (ב) היה קידוש כף על פני המים – שנתן על המים אפר הרצה. ולאפר ענמו קרי קידוש: נוטל – מאותו אפר: ומקדש – צו מים אחרים, ואפילו צאותו שנגע צמים מקדש וחוזר ומקדש כמה פעמים, אלא

(ג) המְקַדֵּשׁ בְּשִׁקְתָּ וְהִטְפִּי בְּתוֹכָהּ, אֵף עַל פִּי שְׁפִיו צַר כָּל שֶׁהוּא, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ מְקַדְּשִׁין. אִם הָיָה סְפוּג, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ פְּסוּלִים. בִּיצֵד יַעֲשֶׂה, יִזְלַף עַד שֶׁהוּא מְגִיעַ לְסְפוּג. נִגַּע בְּסְפוּג, אֵף עַל פִּי שֶׁהַמַּיִם צָפִין עַל גְּבִיּוֹ כָּל שֶׁהוּא, פְּסוּלִין:

רע"ב – (ג) טפי – פך קטן שפיו כר והמים היו רדים ממנו יורדים טיף טיף: אע"פ שפיו כר – פחות משפופרת הנוד: המים שבתוכו מקודשים – וכשרים להזות אף על פי שלא נכנס שם מאפר הפרה כלל, דהו כאלו מחוברים למים שצוקת: היה ספוג – אם צעת מילוי היה ספוג צוקת, המים

(ד) נָתַן יָדוֹ אוֹ רִגְלוֹ אוֹ עֲלֵי יָרְקוֹת בְּיַדֵּי שִׁיעֲבָרוּ הַמַּיִם לְחֻבֵּית, פְּסוּלִים. עֲלֵי קָנִים וְעֲלֵי אֲגוּז, בְּשָׂרִים. זֶה הַפְּלֵל, דְּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טְמֵאָה, פְּסוּל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, בְּשָׂר:

רע"ב – (ד) נתן ידו או רגלו – הכי שהיה קילוח יורד מהר מעוקס ואינו יורד לתוך החצית שרונה למלאתה לקידוש, ונתן ידו למעלה בראש ההר לעשותה כעין כנור כדי שיעברו המים דרך ידו לחצית של קידוש, וכל עלי ירקות הראויין לאכילה ומקבלין טומאה: פסולים – המים. כדלפינו צפרק ב' לזבחים (דף כה) מדכתיב (ויקרא יא) מקוה מים יהיה

(ה) הַמִּפְנֵה אֵת הַמַּעֲיָן לְתוֹךְ הַגֶּת וְלַמְצוֹרְעִים וְלִקְדֵשׁ בְּהֵן מִי חֲטָאת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִתְמַלְאוּ בְּכֵלֵי:

רע"ב – (ה) המפנה את המעין לתוך הגת – שעשה חריץ מן המעין עד הגת כדי שיפנו שם מי המעין, ואחר כך הפסיקו: גת – צור שעושין לפני הגת כדי לקבל את היין, קרוי גת: גזים – לשון עשה את הנחל הזה גזים האמור בספר מלכים (ב ג) והוא רקק של

שמןגבו: זלף את המים – הזה מן המים המקודשים על האדם ועל הכלים עד שכלו כל המים, והאפר נשאר בצולי הכלי: וחכמים אומרים וכו' – והלכה כחכמים בתרווייהו:

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

בכל ענין אפילו צא לקדש בחוד הגת או בחוד הגזים עלמון:

גמרא – נדה דף יז' ע"א

אמר ר"ש בן יוחי ה' דברים הן שהעושה אותן מתחייב בנפשו ודמו בראשו האוכל שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה והשותה משקין מזוגין שעבר עליהן הלילה והלן בבית הקברות והנוטל צפרניו וזורקן לרשות הרבים והמקיז דם ומשמש מטתו: האוכל שום קלוף כו': ואף על גב דמנחי בסילתא ומציירי וחתימי רוח רעה שורה עליהן ולא אמרן אלא דלא שייר בהן עיקרון או קליפתן אבל שייר בהן עיקרון או קליפתן לית לן בה:

רש"י על הגמרא

דמו בראשו – נענש על עלמנו וחובת דמו נדרשת ממנו לאחר מיתתו ורואה לדבר ודמו בראשו למרגלים (יהושע 3) חובת דמו יהא מוטל בראשו: ומתחייב בנפשו – כלומר הוא גורם לעלמו: שעבר עליהם הלילה – אכולהו קאי אשום וכלל ומשקין: בסילתא – סל:

זוהר – יתרו דף פח' ע"ב

תא חזי, בסעודתי אליו, אשתמודעון ישראל, דאינון בני מלכא. דאינון מהיכלא דמלכא, דאינון בני מהימנותא, ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו, אחזי פגימותא לעילא, ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא, דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא. ויהבין עליה חומרא דתלת מלין, דינא דגיהנם וגו':

ותא חזי, בכלהו שאר זמנין וחגיגין, בעי בר נש לחדי, ולמחדי למספגי. ואי הוא חדי בלחודוי, ולא יהיב למספגי, עונשיה סגי, דהא בלחודוי חדי, ולא יהיב חדו לאחרא. עליה פתיב, (מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי, אף על גב דלא יהיב לאחרא, לא יהבין עליה עונשא, כשאר זמנין וחגיגין, דכתיב פרש חגיכם. פרש חגיכם קאמר, ולא פרש שבתכם. וכתיב (ישעיה א) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא קאמר:

ובגיני פך פתיב, ביני ובין בני ישראל. ומשום דכל מהימנותא אשתבח בשבתא, יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא, נשמתא עלאה, נשמתא דכל שלימו בה, כדוגמא דעלמא דאתי. ובגיני פך אקרי שבת. מהו שבת. שמת דקודשא בריה הוא. שמת דאיהו שלים מכל סטרוי:

חק לישראל – פרשת בשלח יום ו'

הלכה – הרמב"ם הלכות שבת פ"ו

(א) אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה בשבת אע"פ שאינו מצווה על השבת ואע"פ שאמר לו מקודם השבת ואע"פ שאינו צריך לאותה מלאכה אלא לאחר השבת ודבר זה אסור מדברי סופרים כדי שלא תהיה שבת קלה בעיניהם ויבואו לעשות בעצמן:
 (ב) גוי שעשה מלאכה מעצמו בשבת אם בשביל ישראל עשה אותה אסור ליהנות באותה מלאכה עד מוצאי שבת וימתין בכדי שתעשה והוא שלא יהא הדבר בפרהסיא עד שידעו בו רבים שדבר זה בשביל פלוני הוא נעשה בשבת ואם בשביל עצמו בלבד עשה מותר ליהנות בה בשבת:

(ג) כיצד גוי שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור עשה גוי כבש לירד בו מן הספינה ירד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור ליקט עשבים להאכיל לבהמתו מניח ישראל בהמתו לאכול מהן והוא שלא יהא אותו הגוי מכיר לאותו ישראל שמא ירבה במלאכתו בשבילו ונמצא עושה בשביל ישראל וכן כל דבר שאפשר להרבות בו לא יהנה בו בשבת אלא אם כן אינו מכירו:

מוסר – מלוקט

מי שנגדבה רוחו לשוב בתשובה שמירת שבת צריכה אליו ביותר כי הנה בחטאתו נסתלקה הקדושה שבו ובאה הסטרא אחרא והקטיגורים שנגבראו בחטאתיו הם הוננים סביב סביב לו. והשומר שבת כאלו מקיים התורה בלה. ויבואו סניגורים וידחו המלאכי חבלה ובהיות שהוא בעל תשובה נמשך עליו בשבת ניצוץ מהשכינה ודוחה הסטרא אחרא אשר בקרבנו. ונמצא כי בשמירת שבת נתקנו נפשו וגופו. וצריך שיכוין במה שאוכל בשבת שהוא לענג השבת לקיים מצותו יתברך וזה שאמר (שמות ל') ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם להנאתכם כלומר אפלו בדבר שהוא הנאה ועונג קדש היא שצריך שתכוננו לקדש לקיים מצותנו יתברך והוא עיקר גדול לעושה תשובה וככה יעשה תדיר בכל שבת. והיא סגולה להתרחק מיצר הרע ולדבק אל הקדושה הוא ברחמיו יעזרנו על דבר כבוד שמו:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, משה רוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמואלה,
 דניאלה פורטונה בת רואל, צדיקה בת שרה ז"ל